

Gemeente, weet wat je hebt aan biodiversiteit

Fabrice Ottburg
ecoloog bij WEnR

“De ideale stad van de toekomst? Dat is een stad met natuurinclusieve gebouwen, groene tuinen, tuinvijvers, groene daken, kruidenrijke wadi’s, natuurvriendelijke oevers, Tiny en ‘Tuiny’ Forests, bijenlandschappen, groene schoolpleinen en bedrijventerreinen. Aan de billboards van ProRail over hun streven naar 5000 m² groen bij elk station is te zien dat het inmiddels ook als maatschappelijk verantwoord ondernemen wordt gezien, dat is mooi.

De Europese herstelopgave is dat in 2030 steden en dorpen geen biodiversiteitsverlies hebben vergeleken met 2021. En dat ze er in 2040 minstens 3% meer biodiversiteit hebben, en in 2050 minstens 5%. Best ambitieus, maar lastig meetbaar, want ik vraag me af of gemeenten wel weten wat ze in 2021 hadden. Nog een ambitieus doel: in 2050 een boomkroonbedekking van 10%! Ik word daar wel blij van, van zo’n doelstelling! En dat groene kruidenrijke bermen steeds normaler worden, is ook mooi.”

Lees verder op de volgende pagina

Aan welke projecten rond de groene stad werk je?

Ik werk aan projecten zoals Tiny Forest, waar ik samen met vrijwilligers onder andere de biodiversiteit in beeld breng. Binnen het programma Kennis Impuls Bestuivers en Groene Cirkels Bijenlandschap werken we aan bevordering van het Bijenlandschap in onder meer stedelijk gebied. En ik ben actief in verschillende projecten rond om bouwprojecten in de stad waarvoor men moet mitigeren en compenseren voor beschermde diersoorten. Zo wordt bijvoorbeeld vanwege Spoorzone Ede 5 hectare nieuw habitat voor de zandhagedis gerealiseerd in Noordoost-Ede.

Waarom is biodiversiteit zo belangrijk in de stad?

Lange tijd was de teneur dat het slecht ging met de biodiversiteit buiten de stad, maar juist goed binnen de stad. Dat is helaas maar deels waar. Van de 83 stadsvogelsoorten bijvoorbeeld gaan er 21 vooruit, vooral de water- en moerasvogels. Maar er gaan er 33 achteruit, en dat zijn met name de bos- en struweelvogels. Want we doen in de stad wel aan natuurinclusief bouwen en groene bermen, maar de struwelen en kleine bosjes verdwijnen uit het stadsbeeld. Hetzelfde beeld zie je ook bij de vlinders.

Bovendien blijkt dat als je de natuurwaarden in de stad in kaart brengt, dat je het toch vooral hebt over algemene soorten. En eh, gemeentegroen is geen groen. Vaak niet tenminste. Plantsoengras dat elke 14 dagen gemaaid wordt levert geen biodiversiteit. En er staan veel te veel uitheemse struiken waar geen insect wat aan heeft.

Welke barrières zijn er voor vergroening van de stad?

Er is vaak weinig ecologische kennis bij gemeenten. En de ecologen die er zijn moeten opboksen tegen andere belangen. Veel projectleiders binnen gemeentes vinden ecologie maar lastig en het is nog een relatief jong vak, waardoor het niet goed is ingebed in de ambtelijke processen. Bij elk nieuw project zou de eerste stap moeten zijn om even langs te gaan bij de ecoloog om te kijken hoe je het ecologisch verantwoord kunt doen. Geld vind ik een slecht argument. Op de totale kosten van bijvoorbeeld een nieuwbouwwijk is een ecologische toets natuurlijk peanuts. Achteraf repareren is altijd duurder.

Bij groen in de stad zijn er vaak grootse plannen en eenmalige fondsen voor prachtige inrichtingsmaatregelen. Maar de biodiversiteit staat of valt met goed gefaseerd beheer in ruimte en tijd. Je kunt nog zo'n mooie poel hebben, maar als die dichtgroeit, ben je al je soorten weer kwijt. Dat betekent ook dat je bijvoorbeeld een ecologische verbindingzone echt moet vastleggen in het bestemmingsplan, zodat de volgende gemeenteraad er niet zomaar een bouwproject kan plannen.

Lees verder op de volgende pagina

Een andere barrière is het concept boscompensatie. Als een gemeente in een bosperceel besluit 30 hectare te kappen voor woningbouw (en dat noemen ze dan mooi 'natuurinclusief wonen'), dan compenseren ze dat elders met 60 hectare aanplant. Maar die duimdikke sprietten vertegenwoordigen natuurlijk nauwelijks enige natuurkwaliteit, en bovendien is het onduidelijk of het nieuwe bos er over 5 jaar nog staat. Het areaal bos neemt dan wel toe, maar de kwaliteit neemt netto af. In bospercelen van meer dan 80 jaar oud moet je niet bouwen, vind ik.

Hoe kun je vergroening stimuleren?

Het helpt als gemeenten een visie hebben op hun biodiversiteit. Liefst niet alleen in de stad, maar ook in het omliggende buitengebied, en – nog beter – bij voorkeur in samenwerking met de buurgemeenten. Daarbij hoort ook dat gemeenten goed in kaart brengen hoe het met hun biodiversiteit staat. En dan niet alleen de beschermde soorten, maar ook de algemene soorten die het steeds zwaarder krijgen in de stad. Vervolgens kunnen ze in iedere uitvraag voor een woonwijk of bedrijventerrein eisen opnemen voor hoeveel procent ecologisch waardevol groen van welk type er moet komen.

Natuurinclusief bouwen is hot, maar er kan best nog een tandje bij. Niet één vleermuissteen in een huis, maar de hele spouw inrichten als vleermuisgrot bijvoorbeeld. En als je mussenkasten ophangt of hele mussenvides bouwt, zorg dan dat er ook genoeg struiken blijven staan in de directe omgeving waar de mussen kunnen schuilen tegen kraaien en eksters die het op hun kuikens voorzien hebben.

Het zou ook goed zijn als we de goede voorbeelden van natuurinclusieve wijken nog beter onder de aandacht brengen. Zoals de wijk Parijs in Culemborg, maar ook in Amsterdam, Breda en Amersfoort. De bewoners willen dat ook.

We kunnen ook beter benadrukken dat groen in de stad ook andere doelen dient, zoals klimaatadaptatie: water opvangen, hittestress verminderen. En vergeet de beleving niet! Zie al die studenten op de deels groene oevers aan het water van de Catharijnesingel in Utrecht, nu dat weer een gracht is in plaats van een drukke autoweg dwars door de stad. Maar ook op kleinere schaal blijkt beleving heel belangrijk. Iedereen wordt toch gelukkig van een vijver met libellen en kikkers?"

Fabrice Ottburg
ecoloog

